

սյօրֆիրէ հայ աշխարհաբանները, որոնք իրար փախուտած կանգնել են Գօթերի Պատարից նշան չանի:

Ուր պիտի գնան: —

Եթէ հեռուոր իրենց հայրենիքի մէջ, նոր մի գանգաւատան զօգանջը մետադէ իր

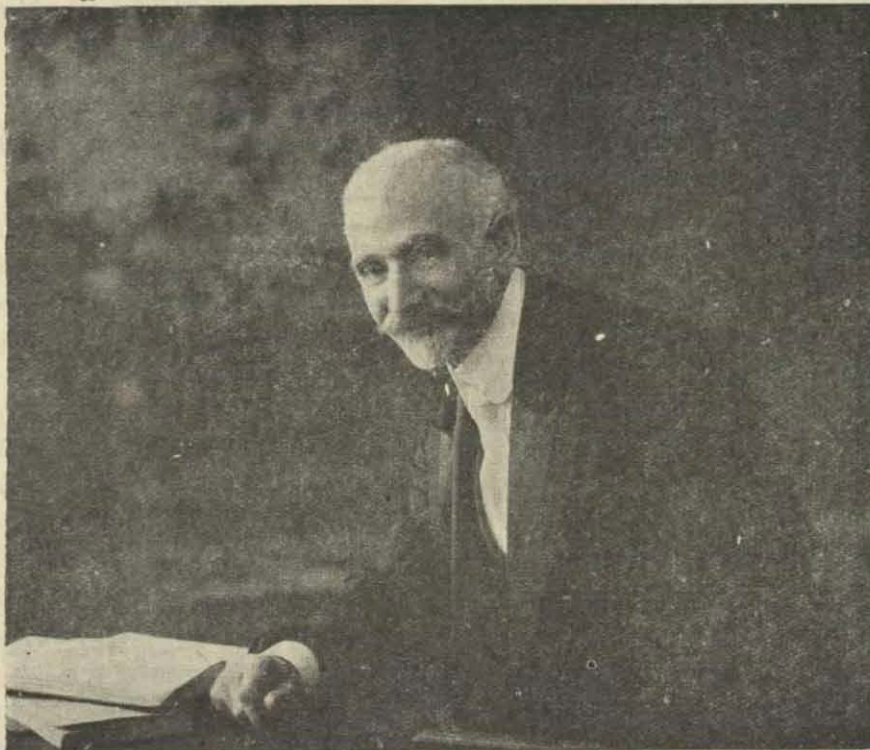
Մաթ է: Մըրիկը անընդհատ հեծուր է:

ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԶԱՅՆԵՐ

Մենք ղիմնցինք Հայաստանի հին ու նոր ծանօթ գրագէտներէն, գիտուններէն եւ արուեստագէտներէն շատերուն, իրենց աշխատակցութիւնը խնդրելով: Անոնցմէ հինգը ար-

կորենալ հրատարակել Անանիայի յաջորդ թիւերուն մէջ: Որպէս զի այս առաջին թիւին մէջ Հայաստանի գրողներու ձայնը զայ միա-

Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ղէն սիրալիր պատասխան տուին մեզի, խոտանալով իրենց մտածման կամ արուեստին աջակցութիւնը բերել այս մտաւորական ծնունդին, կը յուսանք անոնց ղրկելիք էջերը

տատաղներ նոր մեզի զբաղան, գիտական, գեղարուեստական, բաղարական եւ հասարակական մեծ ամսագիրներէն որ այս յունուարին սկսած է հրատարակուիլ Երեւանի մէջ, մեր

ողբացեալ մեծ բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանի անտիպ սիրտն մէկ էջէ, որ իր Անուշաղջկան աւլումին մէջ գրածներուն շարքին կը պատկանի: Ասով կ'ուզենք նաեւ մասնակցիլ յարգանքի ժողովրդական հանդիսաւոր արտայայտութեանց որ տեղի ունեցած են Հայաստանի մէջ բանաստեղծին ծննդեան վաթսուամեակին առթիւ: Երեսնի բանորական ակումբներուն մէջ կազմակերպուեք են երեկոյթներ ուր զեկուցումէն տրուեք են, արտասանուեք են բերթողին էջերէն ոմանք՝ երգուեք են իր ա'յնքան ժողովրդական դարձած երգերը, ներկայ է զանուեք խառն բազմութիւն, մտաւորականներ, աշխատատեղեր, ուսանողութիւն: Կուտորայի Տան մէջ փետր. 21ին տեղի է ունեցեր Թումանեանի երեկոյ, ուր հանրային կրթութեան գործավարը Պ. Մառեան կատարութեան յարգանքն է արտայայտեք հայ գրականութիւնն ու լեզուն նոխացնող տաղանդաւոր բանաստեղծին, եւ ընդարձակ գեկուցում է րրեր Պ. Մակինցեան՝ աւտոր գործին, ու իրք հատարակական գործիչ եւ ստեղծական անհատ ունեցած նկարագրին վրայ: Այդ երեկոյթի գեղարուեստական բաժնին մասնակցեք են ծանօթ գերասաններ ու գերասանահիներ եւ Ազգային երաժշտանոցի ուժերն ու նուագախումբը:

Փետր. 4ին «գրողեւ-գրողներու» եւ «աշխատատեղական գրողներու» նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցեք է՝ դարձեալ Կուտորայի տան մէջ, Թումանեանի նուիրում երեկոյթ մը, ուր խօսք առեք են Դարագեան, Դ. Դէմիրջեան եւ ուրիշներ:

Այս վախճանաւակի առթիւ պետական հրատարակչութիւնը ի լոյս է ընծայեք քանի մը գրքոյկ, եւ Հանրային Գրադարանի եւ Յեղատիշական Թանգարանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուեք է ցուցահանդէս. այդ նպատակին համար տրամադրուեք է Հանրային Գրադարանի Միասնիկեանի սրահը, ցուցադրուեք են բազմաթիւ ձեռագրեր, նամակներ, լուսանկարներ, զանազան բերթուածներու համար պատրաստուած նկարներ, լոյս առած գրքեր, Թումանեանի գործերու օտար այլ եւ այլ լեզուներով թարգմանութիւններ.

քանի մը օրուան ընթացքին, ցուցահանդէսն այցելեք են, ինչպէս կը գրէ Երեսն թերթի թղթակիցը, որուն նամակէն կը բաղենք այս մանրամասնութիւնները, աւելի քան 6000 հոգի:

Զեկուցողները՝ ըստ այդ թղթակցութեան՝ ընդհանրապէս ի վեր հանեք են Թումանեանի գործին այն մասը որ խորհրդային մտայնութեան կը մօտենայ, եւ ատիկա հասկանալի է. բայց ոմանք յայտարարեք են թէ անոր ազգայնական ու կրօնական էջերը փոքր թիւ կը ներկայացնեն եւ գեղարուեստական արժէք զուրկ են ընդհանրապէս, ինչ որ նիշտ չէ ընաւ Թումանեան «ազգային բանաստեղծ» պատուանունին արդարօրէն արժանացաւ, որովհետեւ դասակարգի մը կամ կուսակցութեան մը երգիչը չէր, այլ ներշնչեալ հոգի մը որ գիտցաւ իր յատուկ ձեւով երգել մարդկութեան եւ իր ազգին ընդհանրական մեծ հարցերը. ան ժողովրդասէր էր եւ արդարասէր՝ ինչպէս ամէն ճշմարիտ բանաստեղծ, բայց եւ ան ոգեպաշտ էր եւ ազգասէր առանց կրօնամոլ եւ ազգայնամոլ ըլլալու. անոր գործը իր ամբողջութեան մէջ սիրելի պիտի մնայ միշտ բովանդակ Հայութեան:

Թումանեանի տաղիկին հետ կ'արտատպենք նաեւ Նոր Աղլիի առաջին եւ երկրորդ թիւերէն՝ Հայաստանի երիտասարդ բանաստեղծներէն մէկուն՝ Գուրգէն Մահարիի երեք երգերը, ձեւով դեռ ոչ բոլորովին անթերի, բայց ուր հայրենի հողի սէրն ու անոր վրայ կատարուող վերաշինական բեղմնաւոր եւ խրքոխ աշխատանքին հրճուանքը կ'արտայայտուին զգայուն տողերով: Կ'արտատպենք նաեւ զմայելի նորեկի մը, Վ. Նորենցի, Նոր Աղլիի երկրորդ թիւին մէջ հրատարակած մէկ շատ շահեկան բանաստեղծութիւնը, որուն կը կցենք չորս պաշտելի տաղեր գոր ան, իրք սկզբնաւորութեան փորձեր, ի լոյս կ'ընծայէր Նորի առաջին թիւին մէջ: Նորենց Սասունի Եղիգէ գիւղէն պատանի մըն է, որ 1915ի եղերական դէպքերուն մէջ՝ իր ամբողջ քնտանիքին ջարդովի տեսնել յետոյ՝ կրցեք է ազատիլ եւ ապաստանիլ Կովկաս. Յովհ. Թումանեան, անոր մէջ նկատելով բանաստեղծական շնորհք, իր հովանաւորութեան տակ առեք եւ խրախուսեք

Էր զայն: Այդ չորս տաղերուն մէջ, ուր արդէն
խոյն քերթողի ինքնաշատուկ նուրբ ու ազնիւ-
ւական խառնուածք մը կը յայտնուի, Նորէնց
իր կորոնցուցած հայրը, մայրը, բոյրն ու եղ-
բայրը կ'ոգէ, իսկատիպ ու խորապէս տպա-
ւորիչ ու յուզիչ պատկերներով: Նոր Աղիի բա-
նաստեղծութիւնը ցոյց կուտայ այդ քնքուշ
ու խանդավառաշին քնարերգակը՝ արդէն բը-
նաշրջուած, հասունցած, եւ որ չարանքի հնգ-
նութիւն մը կը խառնէ երազանքին ու յուզ-
մունքին Տիգրան Կամսարականի մրցանակն
ստացող հեղինակներէն մին եղած էր Նորէնց,
բանաստեղծութեանց հատորով մը, զոր զրո-
քախտարար դեռ չենք տեսած, բայց զոր յոյս
ունինք վերջապէս ձեռքանցընել ապագայի մը
մէջ որ թերեւս հեռաւոր չլլայ... Նորէնց մե-
ծապէս խոստովայից զէմք մըն է, եւ անհնար
չէ որ օր մը Թումանյանի մը բարձրութեան
հասնի, անկից շատ տարբեր ըլլալով հանդերձ
խառնուածքով ու ոճով:

Ծ. Խ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԷՆ

ՏԱՂ ՄԸ

Քաւաւարում ես վազել եմ
եղնիկի հետ երազ, Անու'ւ:.
Զմուխս սարում երազել եմ
Զբնաւխտահիկ երազ, Անու'ւ:.

Զմուխս սարսանկ է պատել,
Իմ արեւի յոյսը վատել,
Ասծուն խնդիրք արի շաս էլ,
Ինձ չը տեսց մաւրազ, Անու'ւ:.

Իմ մաւրազը շաս էր շրթել,
Դրաւս պիտէր քաղաք ու գեղ,
Երգը հոսէր հառաչի՜ տեղ,
Սերն ու բարին՝ Անու'ւ:.

Շաս եմ եկել քաղաք անցել,
Հազա՛ր ախոսս եմ մարդկանց էլ,
Ես էլ կ'երբամ, քիչ է մնացել,
Է՛ստան վաղ ու վրաւազ, Անու'ւ:.

20 Նոյեմբեր 1917

ՄՏԵՐԻՄ ԽՍՍՔԵՐ

ժպտում է այսօր հարբ, հոգը,
Ու քն անունն է ամեն ինչում.
Ինձ գաւթուում է կնիւռ շողրոյ
Ու քն անունն է մեղմ շրթնաւում...

Խաղաղութի՛ւն քեզ, հայրենի՛ տուն,
Հայրենի՛ երկիր, հայրենի՛ սեր.
Կանգնել եմ անաւան մի գիտուն՝
Իմաստութեամբ ու մրտաւետ:

Այսպէս, միշտ այսպէս ... օրօրցում
Միլիոն մանուկներ, միլիոն ծաղիկ,
Շուրքեր բարակած ժպի բոցով,
Նայումքներ պայծառ ու անբախիժ:

Այսպէս, մի՛շտ այսպէս, եւ դու պոե՛տ,
Մեծ հայրենիքի քաղաքացի,
Էլ բաւական է շողեր շոյես
Ու սիրես անձեւ, կամ ախար...

Սիրի՛ր այն հոգը, որի վրայ
Կանգնել ես ու նա չի տեսնում,
Սիրի՛ր արեւը, գայր նրա,
Ու վա՛ղը փնտրի ամեն ինչում:

Սիրի՛ր երկիրը արեւայլմ,
Կառուցման ամեն հիգր նրա,
Մեր կեանք ա՛յնքան գոյներ ունի
Ու ա՛յնքան ծիլեր նրա վրայ:

Եղի՛ր արբուն դու, եղի՛ր գիտուն,
Ու պայծա՛ւ եղիւ, եղի՛ր լուսն.
Խաղաղութի՛ւն քեզ, հայրենի՛ տուն,
Հայրենի՛ երկիր, հայրենի՛ սեր...

ՎԵՐԵԼՔ

Կանգնել եր այսեղ մի հիւզ.—
Ու նայի՛ր, չըկայ հիմալ.
Շրու՛մ եր այսեղ մի շիւղ,—
Հրմայի՛ր, — չըկայ հիմալ: